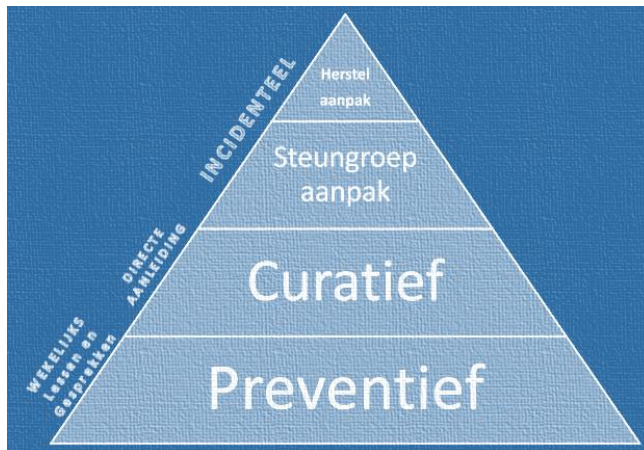

Inleiding

Voor u ligt het Protocol sociale veiligheid. Dit protocol heeft als doel dat alle kinderen zich bij ons op school prettig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, streven we ernaar dat alle leerlingen met veel plezier naar school gaan! We doen dat door regels en afspraken zichtbaar te maken voor kinderen en volwassenen zodat, als er zich ongewenste situaties voordoen, zij elkaar kunnen aanspreken op deze regels en afspraken.

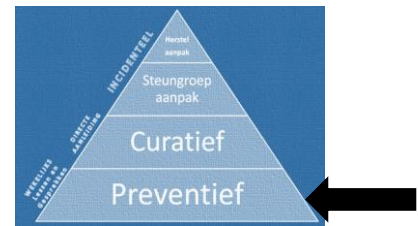

Op de Tijlo van Eeghenschool werken wij met elementen uit de KiVa-methode, Rots & Water en de Noordwijkse methode. Om een positieve omgang te stimuleren worden op de Tijlo van Eeghenschool lessen in sociale en persoonlijke vaardigheden gegeven. Deze zijn ook ter preventie van ongewenst gedrag. De preventieve aanpak richt zich op de persoonlijke ontwikkeling (inzicht in jezelf, je kwaliteiten, je karakter en

zelfvertrouwen) en de sociale ontwikkeling in de groep. Hoe ga je vanuit deze persoonlijke ontwikkeling de interactie aan met de wereld om je heen, verbondenheid creëren en contact maken. Door veel aandacht te besteden aan groepsvorming en het leren kennen van elkaar, ontstaan er positieve gedragsnormen in de groep. Wanneer we constateren dat er, ondanks de preventieve maatregelen, toch problemen zijn, werken we met curatieve groeps gesprekken en de steungroepaanpak. In de uitzonderlijke gevallen dat curatieve groeps gesprekken of de steungroepaanpak geen succes hebben, kan de herstelaanpak worden ingezet. Deze aanpak is gericht op diegenen die doorgaan met pesten of problemen veroorzaken. De herstelaanpak is dus een laatste stap om de situatie op te lossen. In de piramide is zichtbaar gemaakt hoe deze verschillende aanpakken zich tot elkaar verhouden. Hieronder leggen we de verschillende onderdelen van ons protocol verder uit.

Preventief beleid - schoolniveau

Op de Tijlo van Eeghen hebben we verschillende preventieve maatregelen die op school- en klasniveau zijn toegespitst.
Op schoolniveau werken we met de zes gouden schoolregels.
In deze regels gaat het altijd om 'aandacht hebben voor'.

de gouden schoolregels

1 IK HEB AANDACHT VOOR MIJZELF
Ik maak mijn eigen positieve keuzes.
Ik denk na voordat ik iets doe.

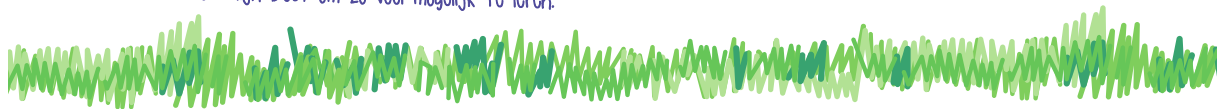
4 WE HEBBEN AANDACHT VOOR ELKAAR
Het is leuk dat iedereen anders is.
We zijn aardig voor elkaar.
We helpen elkaar als dat nodig is.

2 MIJN JUF OF MEESTER, HEEFT AANDACHT VOOR MIJ
Als er een probleem is vertel ik je het aan je juf of meester.
Je krijgt altijd hulp!

5 WE HEBBEN AANDACHT VOOR ONZE OMGEVING
We zijn zuinig op alles om ons heen.
We storen anderen niet tijdens het werken.

3 IK HEB AANDACHT VOOR MIJN JUF OF MEESTER
Ik doe mijn best om zo veel mogelijk te leren.

6 AANDACHT VOOR EN VAN MIJN OUDERS
Mijn ouders en mijn school helpen mij om zo goed mogelijk te leren.

© noordwijksmethode

Protocol Sociale Veiligheid

IK HEB AANDACHT VOOR MIJZELF

*Ik maak mijn eigen positieve keuzes.
Ik denk na voordat ik iets doe.*

Aandacht voor jezelf gaat over wat voor iemand je bent en wat voor iemand je wilt zijn. De volgende vragen horen bij deze gouden schoolregels: Wat vind je leuk? Waar ben je goed in? Wat heb je nodig om goed te kunnen leren? Wat werkt voor jou? Daarnaast gaat het ook over persoonlijk leiderschap en eigenaarschap. Hoe stuur je jezelf aan? Spiegel je het (negatieve) gedrag van een ander of kun je zelfstandig beslissen hoe je op een positieve manier omgaat met negatief gedrag van een ander? Neem je je verantwoordelijkheid en kun je reflecteren op je eigen handelen?

Op de Tijoe worden kinderen begeleid en bewust gemaakt dat ze mogen zijn wie ze zijn, rekening houdend met de anderen in hun omgeving. Respect voor je eigenheid binnen de gemeenschap is hier op school van belang.

MIJN JUF OF MEESTER HEEFT AANDACHT VOOR MIJ

*Als er een probleem is vertel ik het aan
mijn juf of meester. Je krijgt altijd hulp!*

Wij vinden het belangrijk dat alle kinderen zich prettig voelen op school. Vanuit die basis kunnen kinderen zich gaan ontwikkelen en nieuwe dingen uitproberen. Naast het bieden van veiligheid gaat het bij deze vaardigheid vooral om leerkrachtvaardigheden: zowel sociaal-emotioneel als cognitief.

Elke leerkracht begroet de kinderen bij binnenkomst bij de deur, zodat elk kind gezien wordt. Aan het eind van de dag sluit de groep af met een reflectie van die dag en neemt de leerkracht weer individueel afscheid van de kinderen. Daarnaast krijgen kinderen, binnen de grenzen van ons klassikale onderwijssysteem, zoveel mogelijk hulp en begeleiding die aansluit bij hun individuele ontwikkeling. De leerkracht probeert de kinderen veiligheid te bieden door vragen of een probleem altijd serieus te nemen en hulp te bieden.

Het gaat hierbij om het stimuleren van een actieve leerhouding en eigen verantwoordelijkheid bij de kinderen. Niet afwachten waar de leerkracht mee komt, maar actief meedoen met de les. Hierbij horen ook de beleefdheidsvaardigheden: alsjeblieft, dankjewel, goedemorgen, goedemiddag, sorry.

Kinderen groeten de leerkracht bij binnenkomst en bij het naar huis gaan. Kinderen hebben oog voor de inspanningen van de leerkracht en doen hun best om goed mee te doen met de les. Ze leren dat hun inbreng in de les ertoe doet. Kinderen respecteren de regels die de leerkracht stelt als voorwaarde om de vrijheid te krijgen om op verschillende manieren te kunnen werken. Niet alleen leren de kinderen respect te hebben voor de regels van de vaste juf of meester, maar ook van een gastdocent of de tussenschoolse opvang.

Deze vaardigheid gaat over de sociale vaardigheden van de kinderen onderling. Hij sluit aan bij de vaardigheid *aandacht voor jezelf*, omdat je vanuit nadenken over jezelf keuzes kunt maken over hoe je met je omgeving omgaat.

Bij de dagopening wordt altijd aandacht besteedt aan degene die er die dag niet is. Kinderen groeten elkaar onderling, ze helpen elkaar als dit nodig is en bij een probleem proberen ze dit eerst samen op te lossen. Tijdens het buitenspelen houden kinderen rekening met elkaar en denken na over de gevolgen die bepaald gedrag op anderen kunnen hebben.

5 WE HEBBEN AANDACHT VOOR ONZE OMGEVING

We zijn zuinig op alles om ons heen.
We storen anderen niet tijdens het werken.

Natuurlijk gaat het bij deze vaardigheid om het netjes omgaan met alle materialen om je heen. Daarnaast gaat het over hoe je van de school en de schoolomgeving een optimale ruimte maakt die uitnodigt tot leren.

De school, het plein en de klassen zien er aantrekkelijk en verzorgd uit. De omgeving is uitnodigend tot leren. De materialen zijn heel, schoon en verzorgd. Alle spullen hebben een vaste plek en kinderen weten waar zij de materialen weer netjes terug moeten zetten. Bij het lenen van spullen van andere klassen worden deze, na afloop, weer netjes teruggebracht. Als iets kapot is, wordt dit doorgegeven aan de leerkracht en wordt dit zo snel mogelijk vervangen of gerepareerd.

6 AANDACHT VOOR EN VAN MIJN OUDERS

Mijn ouders en mijn school helpen mij om
zo goed mogelijk te leren.

Deze vaardigheid gaat over de samenwerking ouders-leerkracht-kind: om optimaal met elkaar samen te werken en om het kind te helpen met leren. Door het voeren van ouder-kind-leerkracht gesprekken, ziet het kind dat zowel de leerkracht als de ouders betrokken zijn bij zijn of haar ontwikkeling.

Leerkrachten proberen de ouders bij naam te kennen en weten wat er speelt in een gezin. Ouders kunnen dagelijks de leerkracht aanspreken met een korte vraag of opmerking. Voor vragen of zorgen die meer aandacht vragen kan een afspraak gemaakt worden. Leerkrachten houden ouders op de hoogte van opvallende ontwikkelingen en/of bezigheden en kunnen samen tot een oplossing komen.

De ouders kennen de leerkracht van hun kind en komen naar informatiebijeenkomsten. Ze zijn geïnteresseerd in de schoolontwikkeling en ondersteunen de visie van de school. Tot slot wordt er bij conflicten of zorg altijd eerst met de leerkracht gepraat.

Preventief beleid - groepsniveau

De gouden weken

De eerste 6 tot 8 weken noemen wij de 'gouden weken'. In deze weken wordt er veel gewerkt aan groepsvorming en doorloopt de groep verschillende fases waar de leerkracht op inspeelt. De leerkrachten gebruiken het boek 'De Gouden Weken 2.0' als leidraad om groepsvormende opdrachten en spellen aan te bieden. Door de eerste weken van het schooljaar extra aandacht te hebben voor de groepsvorming, plukt elke klas hier de vruchten van voor de rest van het schooljaar.

Tijdens de eerste weken zijn de groepsleerkrachten zoveel mogelijk bij de gym-, drama- en muzieklessen aanwezig. Zo kunnen zij de groep observeren als er iemand anders lesgeeft en kan er beter gekeken worden naar de onderlinge relaties in de groep.

Groepsafspraken

Op groepsniveau worden er naast de schoolregels ook aan het begin van het schooljaar groepsafspraken gemaakt waar de hele klas bij betrokken is. Deze afspraken komen in de klas te hangen. Door ze te betrekken bij de groepsregels, voelen de kinderen zich verantwoordelijker voor het zich houden aan deze afspraken.

Preventieve groepsgesprekken

Wekelijks worden preventieve groepsgesprekken gevoerd. Deze groepsgesprekken zijn ervoor om kinderen met elkaar te verbinden en uit te spreken wat goed gaat en wat beter zou kunnen. Door kinderen wekelijks met elkaar over de groepsvorming te laten praten, voelen zij meer de verantwoordelijkheid om hierin zelf actie te ondernemen. Ook leren leerlingen door middel van de groepsgesprekken hoe zij allemaal een aandeel hebben in het functioneren van de groep.

Rots en Water

Alle leerlingen op de Tijo krijgen om de week een Rots & Waterles. Het Rots & Waterprogramma is een weerbaarheidstraining. Door fysieke oefeningen te doen, wordt niet alleen het lichaamsbewustzijn van de kinderen vergroot, maar ook hun zelfvertrouwen. Ze worden letterlijk en figuurlijk steviger en leren hun energie op een positieve manier te gebruiken. Rots & Waterlessen geven kinderen inzicht in hun eigen handelen en de keuzes die zij maken. Het geeft kinderen handvatten om voor zichzelf en voor anderen op te komen.

De onderwerpen die in een Rots & Watertraining uitvoerig aan bod komen zijn:

- stevig staan, rustig ademen en concentreren;
- het herkennen en aangeven van grenzen;
- een bewuste keuze maken en daaraan vast houden (de 'Rotskwaliteit');
- je verplaatsen in de ander, vriendschap en verbondenheid (de 'Waterkwaliteit');
- jezelf zijn in contact met anderen;
- voor anderen en voor jezelf opkomen;
- concentratie en focus.

Protocol Sociale Veiligheid

Elke groep krijgt eens in de twee weken een Rots & Waterles. Een groot deel van de leerkrachten heeft een uitgebreide training van dit programma doorlopen. Ons doel is om elke leerkracht hierin te trainen. De lessen worden gegeven door Bart Smulders en Coily Lubbers. De juf of meester van elke groep is er altijd bij en krijgt zo de kans om de groep te observeren en in te spelen op situaties die dagelijks in de klas gebeuren.

Signalering

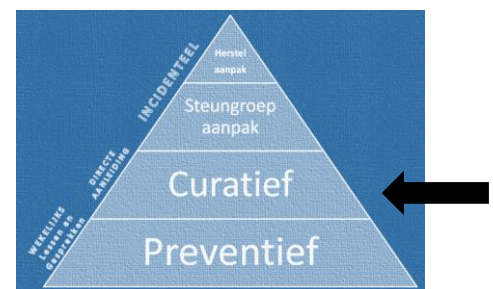
De Tij van Eeghenschool hanteert instrumenten voor het structureel volgen van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. Uit deze signalering zou bijvoorbeeld pesten naar voren kunnen komen:

- Tweemaal per jaar vullen alle leerkrachten voor alle leerlingen de SCOL in. Dit is een vragenlijst over de sociale competentie van leerlingen.
- Tweemaal per jaar vullen de kinderen van groep 6 t/m 8 de LeerlingSCOL en veiligheidsmeting in. Zo kan gesignaleerd worden of de leerlingen zich veilig voelen op school.
- Tweemaal per jaar wordt door de kinderen van groep 4 t/m 8 het sociogram ingevuld om de onderlinge relaties in de klas in kaart te brengen.
- Diverse lessen van bureau Halt worden gegeven in de bovenbouw om bijvoorbeeld groepsdruk onder kinderen te bespreken.
- Bovenbouwgroepen krijgen lessen in digitale veiligheid en mediawijsheid.

Kinderen die bij de structurele signalering opvallen worden besproken met de intern begeleider en/of de gedragscoördinator. Waar zorg is, wordt dit gedeeld met de ouders. Tijdens de bespreking worden eventuele interventies besproken die ingezet kunnen worden om kinderen die zich niet prettig voelen in de groep, weer fijn naar school te laten gaan.

Curatief beleid: Pesten

Pesten komt op iedere school voor. De Tij van Eeghenschool heeft een aantal preventieve maatregelen genomen om het pesten zoveel mogelijk te voorkomen. Ondanks alle preventieve maatregelen is het belangrijk te onderkennen dat er altijd gepest zal worden. Het hoort bij het schoolleven en is daarmee een “normaal” verschijnsel. Dit betekent niet dat pesten niet aangepakt moet worden. Het is ongewenst en het moet zo snel mogelijk gestopt worden. Een curatieve aanpak is dan nodig.

Begripsomschrijving

Om pesten als probleem te kunnen herkennen, is het nodig om onderscheid te maken tussen pesten, ruzie en plagen. Ook onderscheiden en benoemen we de verschillende rollen in de groep.

Protocol Sociale Veiligheid

Pesten

Pesten is het herhaaldelijk en opzettelijk kwetsen van iemand die zich niet goed kan verdedigen. Hiermee wordt bedoeld dat één kind steeds opnieuw het mikpunt is van gemene en kwetsende opmerkingen of handelingen. Opzettelijk betekent dat iemand bewust verdriet wordt aangedaan. Een ander belangrijk kenmerk van pesten is het machtsverschil dat er is tussen slachtoffer en dader. Er zijn verschillende vormen van pesten:

- Fysiek pesten: spugen, slaan, schoppen, knijpen.
- Verbaal pesten: beledigen, uitschelden, uitlachen, grapjes maken ten koste van.
- Relatieel pesten: uitsluiten, roddelen, negeren.
- Materieel pesten: spullen afpakken, spullen kapot maken.
- Cyberpesten: via internet en telefoon.

Ruzies en meningsverschillen

Ruzies en meningsverschillen ontstaan in situaties waarin kinderen het niet met elkaar eens zijn. Ruzies en meningsverschillen zijn normaal en hoewel ze wel een vervelend gevoel kunnen opleveren, zijn ze niet schadelijk. Kinderen leren juist door ruzies en meningsverschillen hoe ze met elkaar om moeten gaan en hoe ze in hun latere leven conflicten kunnen oplossen. Een belangrijk verschil met pesten is dat ze niet lang duren en dat niet steeds dezelfde persoon het mikpunt is.

Plagen

Bij plagen is het niet de bedoeling iemand bewust te kwetsen. Het kwetsen van de ander gebeurt dus niet opzettelijk. De verstandhouding en het onderling respect tussen kinderen blijft behouden. Soms kan plagen wel als pesten opgevat worden. Dan geldt:

- Plagen is alleen leuk als iedereen het leuk vindt.
- Pesten gebeurt met opzet, plagen niet.
- Pesten gebeurt telkens opnieuw tegen dezelfde persoon. Plagen gebeurt af en toe.
- Bij pesten is er sprake van machtsongelijkheid, bij plagen zijn de kinderen ongeveer even sterk.

Protocol Sociale Veiligheid

De rollen

Pesten heeft invloed op de hele groep: het is een groepsproces. De groep heeft dan ook een rol bij het ontstaan en bij het stoppen van pesten.

Uitgangspunten zijn hierbij: je hebt een groep nodig om te pesten, pesten is een probleem van de groep en je hebt de groep nodig om het op te lossen.

In de groep zijn verschillende rollen:

- **De pester.** De pester neemt het initiatief tot het pesten. Vaak wordt gedacht dat het agressieve, vervelende (probleem)kinderen zijn, maar de meeste kinderen die meedoen zijn gewone, gezonde kinderen die gehoord en gezien willen worden.
- **De assistenten.** Assistenten hebben geen hoofdrol, maar doen wel actief met de pester mee.
- **De versterker.** De versterker doet niet mee, maar kijkt en/of lacht. Hiermee geeft hij de pester positieve feedback waardoor het pesten versterkt wordt.
- **Het slachtoffer.** Het slachtoffer is het doelwit van de pester.
- **De verdediger.** De verdediger helpt het slachtoffer door hem te troosten en te steunen. De verdediger probeert het pesten te stoppen.
- **De buitenstaanders.** De buitenstaanders weten van het pesten af, maar doen niets. Ze helpen de pester en het slachtoffer niet. Ze vertellen het ook niet thuis of aan de leerkracht. Door te zwijgen lijken ze in te stemmen met het pesten: wie zwijgt stemt toe! De grootste groep kinderen behoort tot deze groep.

Alhoewel we deze rollen hierboven onderscheiden, zullen we deze termen naar kinderen toe niet als zodanig gebruiken. Het labelen van de kinderen met de termen 'pester' en 'slachtoffer' is niet effectief voor het stoppen van het pesten. Daarnaast blijkt dat dit het zelfbeeld van kinderen (negatief) kan beïnvloeden. Als volwassenen onderscheiden we de verschillende rollen, om eenzelfde begrippenkader te hebben en het gesprek hierover te kunnen voeren.

Signalering slachtoffer

Naast de structurele signalering op school kunnen er thuis en op school signalen zijn die op pesten duiden. Signalen die thuis en/of op school waargenomen kunnen worden:

- Kind gaat niet meer graag naar school of is zelfs bang om naar school te gaan.
- Kind vraagt steeds om met de auto naar school gebracht te worden.
- Kind wil om onduidelijke redenen thuis blijven.
- Kind komt met vieze en/of kapotte kleding of spullen thuis.
- Kind is steeds spullen kwijt.
- Kind vraagt steeds om geld of steelt geld.
- Kind trekt zich terug, is stil en lijkt zijn of haar zelfvertrouwen kwijt te zijn.
- Kind is erg gespannen/angstig.
- Kind is de eetlust kwijt.
- Kind heeft nachtmerries en/of huilt zichzelf in slaap.
- Kind heeft onverklaarbare blauwe plekken of verwondingen.

Protocol Sociale Veiligheid

- Kind is chagrijnig en/of snel boos.
- Kind is vaak alleen en brengt geen vriendjes (meer) mee naar huis.
- Kind heeft een lage zelfwaardering.
- Kind lijkt onzeker en eenzaam.
- Kind verzuimt regelmatig.
- Kind presteert minder goed dan verwacht.

Verandering van gedrag kan een aanwijzing zijn dat een kind gepest wordt, maar de oorzaak kan ook anders zijn. Wanneer ouders signalen van pesten bij hun kind zien, delen ze dit met de leerkracht.

Signalen voor ouders en leerkrachten van kinderen die pesten

- Kind doet vaak op overdreven manier stoer.
- Kind is tegendraads en opstandig.
- Kind kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen.
- Kind roddelt en verspreidt vervelende geruchten.
- Kind kan agressief zijn.
- Kind heeft soms slechte schoolprestaties.

Wanneer we constateren dat er, ondanks de preventieve maatregelen, toch gepest wordt, werken we met curatieve groepsgesprekken en de steungroepaanpak.

Curatieve groepsgesprekken

Curatieve groepsgesprekken vinden plaats als er directe aanleiding toe is, zoals fikse ruzies of conflicten, verdrietige gebeurtenissen of pestsituaties. Curatieve groepsgesprekken zijn oplossingsgericht. Ze kunnen ook bijdragen aan het welbevinden van een individuele leerling, mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. Deze voorwaarden zijn bijvoorbeeld dat degene om wie het gaat niet te kwetsbaar is en dat er een veilige sfeer is waarin het probleem kan worden besproken.

Op het moment dat de leerkracht een curatief groepsgesprek in wil zetten voor een individuele leerling die gepest wordt, worden er drie stappen ondernomen:

Stap 1. Gesprek met het slachtoffer. De leerkracht spreekt eerst met de gepeste leerling over het voornemen om de situatie in de groep aan de orde te stellen. Pas als de leerling ermee instemt, vindt het groepsgesprek plaats. Ouders worden ook op de hoogte gesteld dat dit gesprek met de hele klas gaat plaatsvinden.

Stap 2. Het groepsgesprek over pesten. De leerkracht neemt hierbij de leiding en geeft het onderwerp van het gesprek aan. Het groepsgesprek heeft niet als doel om alle feiten boven tafel te krijgen en te bepalen wat ieders aandeel hierin was. Het gesprek draait ook niet om het beschuldigen en aanwijzen van daders. Het gaat erom dat bij leerlingen het besef groeit dat een klasgenoot niet meer met plezier naar school gaat. In het groepsgesprek wordt het woord pesten niet gebruikt, want zodra dat woord valt, voelen mogelijke daders zich aangevallen en gaan zij in de verdediging, of ontkennen hun betrokkenheid. Uiteindelijk wordt

Protocol Sociale Veiligheid

gevraagd aan de groep hoe we er met z'n allen voor kunnen zorgen dat de leerling weer met plezier naar school gaat.

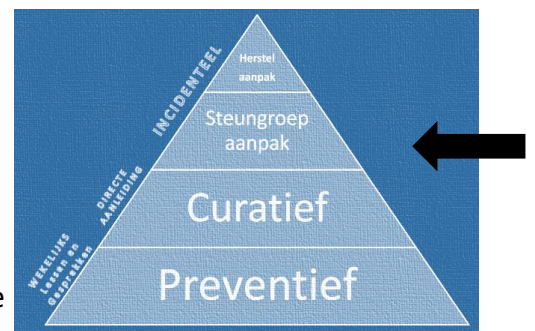
Stap 3. Afronding en evaluatie. Van het groepsgesprek worden aantekeningen gemaakt en bij het volgende gesprek kan er gekeken worden hoe het nu met de leerling gaat en of de groep nog meer kan doen om het voor deze leerling op school weer prettig te maken. Ook wordt met ouders besproken of zij verbetering zien en in hoeverre de leerling weer met plezier naar school gaat.

Als niet aan de voorwaarden voor een curatief groepsgesprek wordt voldaan, of als degene om wie het gaat niet wil dat het probleem in de hele groep wordt besproken, dan is er nog een alternatieve aanpak: de steungroepaanpak.

Steungroepaanpak

De steungroepaanpak is een oplossingsgerichte methode waarbij het uitgangspunt is dat het pesten moet stoppen, iedereen verantwoordelijk is en niemand wordt gestraft. Dat betekent onder meer dat liever niet te veel wordt teruggekeken op wat er is gebeurd, wie wat zou hebben gedaan en wie de schuld moet krijgen. 'Archeoloogje spelen' kost enorm veel tijd en vaak levert het veel frustratie op. We kijken liever vooruit: naar hoe het wél hoort te gaan. Dus, hoe kunnen we ervoor zorgen dat het in de toekomst beter gaat?

En hoe kunnen we vergelijkbare situaties in de toekomst voorkomen? Het resultaat is dat positief gedrag door de groep wordt gestimuleerd en met status wordt beloond, terwijl negatief gedrag collectief wordt afgekeurd. Daardoor vertonen leerlingen minder negatief (normoverschrijdend) gedrag. Met de steungroepaanpak worden er 7 stappen ondernomen die hieronder worden toegelicht:

Stap 1: Wanneer de leerkracht denkt te zien dat een leerling gepest wordt, of hoort van ouders of leerling dat een kind gepest wordt, gaat hij in gesprek met het slachtoffer. Tijdens dit gesprek wordt onderzocht of het kind zich inderdaad gepest voelt, van welk gedrag het slachtoffer last heeft en welke kinderen betrokken zijn. De leerkracht vertelt aan het slachtoffer wat hij aan het pesten gaat doen.

Stap 2: De leerkracht stelt een steungroep samen van ongeveer zes leerlingen. Deze groep bestaat uit pesters, assistenten/versterkers en sociaal vaardige leerlingen. De leerkracht nodigt deze leerlingen uit voor een gesprek.

Stap 3: Tijdens het gesprek met de steungroep legt de leerkracht het probleem uit: iemand uit de groep voelt zich onprettig en/of veilig op school. Er wordt verteld wie dit is en wat hij/zij ervaart.

Stap 4: De verantwoordelijkheid voor dit gevoel van het slachtoffer wordt gedeeld met de steungroep. Niemand krijgt de schuld. Er wordt ook niet gezocht naar oorzaken en waarheden e.d. Wel wordt benoemd dat het de verantwoordelijkheid van de groep is dat de

Protocol Sociale Veiligheid

leerling zich weer beter gaat voelen. De leerkracht spreekt uit er vertrouwen in te hebben dat deze leerlingen het verschil kunnen maken.

Stap 5: Er worden ideeën en voorstellen verzameld. Ieder lid van de steungroep wordt aangemoedigd om oplossingen te bedenken om het slachtoffer te helpen en zich beter te laten voelen. De kinderen formuleren uiteindelijk allemaal een idee in de 'ik-vorm'. Er wordt een nieuwe afspraak gemaakt voor over twee weken.

Stap 6: Hierna wordt het aan de leerlingen over gelaten. De kinderen gaan aan de slag en de leerkracht houdt zich afzijdig.

Stap 7: Na twee weken volgt de nabespreking. Hierbij spreekt de leerkracht alle leerlingen afzonderlijk: eerst het slachtoffer en dan de leden van de steungroep. Aan het slachtoffer wordt gevraagd hoe het gaat en hoe hij/zij zich nu voelt. Aan alle leden van de steungroep wordt gevraagd hoe het is gegaan met het uitvoeren van het voornemen van twee weken eerder. Als het probleem is opgelost wordt iedereen bedankt voor de inbreng. Wanneer na stap 7 blijkt dat het pestprobleem onvoldoende is opgelost, worden de stappen herhaald.

Bij onvoldoende resultaat van de steungroepaanpak gaan we over op de herstelaanpak. Deze staat beschreven bij het hoofdstuk: curatief grensoverschrijdend gedrag.

Voor adviezen voor ouders over gepeste leerlingen verwijzen wij u naar bijlage 1.

Curatief beleid: Grensoverschrijdend gedrag

Eerst wordt uitgelegd wat onder storend gedrag wordt verstaan en wat onder grensoverschrijdend gedrag. Op het moment dat grensoverschrijdend gedrag echt om pesten gaat en de steungroepaanpak en/of curatieve groeps gesprekken niet hebben gewerkt, dan volgt de herstelaanpak. Gaat het niet om pestgedrag, maar wel om grensoverschrijdend gedrag, dan wordt het stappenplan grensoverschrijdend gedrag gebruikt.

Storend gedrag

We onderscheiden grensoverschrijdend gedrag van 'storend gedrag'. Storend gedrag komt in iedere groep voor en past bij groepsdynamica, verschillende persoonlijkheden en de normale ontwikkelingsopgaven van kinderen (grenzen verkennen, leren aan afspraken te houden). Bij storend gedrag handelt de leerkracht volgens een opbouw in het sturen van gedrag:

1. De leerkracht geeft positieve feedback op het gedrag van leerlingen. Daarnaast wordt negatief gedrag genegeerd.
2. De leerkracht maakt gebruik van gebaren (bijv. om stilte).
3. De leerkracht wijst naar een betreffende pictogram of voorwerp waarin de gedragsregel omschreven is (bijv. timetimer, groepsafspraken, stoplicht).
4. De leerkracht benoemt welk gedrag het van het kind verwacht.

Protocol Sociale Veiligheid

5. De leerkracht geeft een keus aan het kind: het gewenste gedrag vertonen of aanvaarden van een logisch gevolg.
6. De leerkracht geeft een logisch gevolg aan het ongewenste gedrag.
7. De leerkracht zet de leerling met werk in een andere groep voor een bepaalde tijd.
8. De leerkracht belt de ouder om de leerling op de halen. Bij storend gedrag waarbij de leerkracht over moest gaan tot stap 7, worden de ouders van de betreffende leerling telefonisch of persoonlijk na schooltijd, door de leerkracht op de hoogte gesteld.

Grensoverschrijdend gedrag

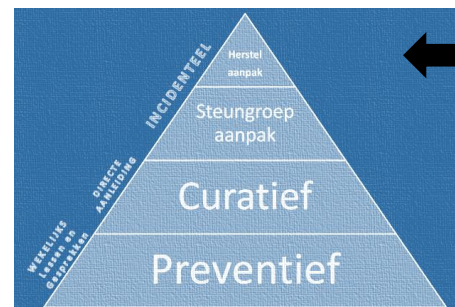
Grensoverschrijdend gedrag is het toebrengen van (ernstige) schade op fysiek, mentaal en emotioneel vlak. De gevolgen daarvan kunnen heel groot zijn. Dit gedrag kan zichtbaar, maar ook minder zichtbaar voor anderen plaatsvinden, bijv. via de mobiele telefoon of het internet.

Er zijn verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag o.a.:

- **Psychische grensoverschrijdingen (emotioneel misbruik):** Pesten, treiteren, bang maken, bedreigen, uitschelden, ander verbaal geweld, onder druk zetten, overmatige controle uitoefenen, vernederen, kleineren, geen aandacht geven, kwetsen, uitsluiten, isoleren
- **Fysieke grensoverschrijdingen (mishandeling):** Te hard vastpakken, ruw wegduwen, slaan, schoppen etc.
- **Seksuele grensoverschrijdingen (waaronder seksueel misbruik):** Ongewenste aanrakingen, seksueel getinte opmerkingen, seksuele handelingen zonder toestemming, onnodig betreden van kleedkamers/douches, aanranding, verkrachting etc.
- **Discriminatie:** Bij discriminatie gaat het om ongelijkwaardige behandeling op basis van afkomst, sekse, seksuele voorkeur, beperking, uiterlijk, religie etc.
- **Diefstal, vernieling, onrechtmatige betreding enz:** Vernieling en/of diefstal van eigendommen van een ander en/of het zonder toestemming betreden van de binnen- en buitenruimten van de club.

Herstelaanpak

Grensoverschrijdend gedrag en pesten hebben veel overlap, maar er is ook grensoverschrijdend gedrag dat niet onder de noemer 'pesten' valt. Pesten lossen we in principe op met de steungroepaanpak. In enkele gevallen zal bij het pesten óók de herstelaanpak worden ingezet. Bij ander ernstig grensoverschrijdend gedrag gaan we direct over op de herstelaanpak. Kinderen zoeken grenzen en hebben het nodig om hier soms overheen te gaan. Dit is niet erg; het hoort bij het leerproces. Meestal kunnen we dit oplossen met een goed gesprek en is 'sorry-zeggen' voldoende om van te leren. Maar soms is het grensoverschrijdende gedrag dusdanig dat we een duidelijke norm willen stellen. Het gaat dan met name om grensoverschrijdend gedrag dat we in de school niet kunnen en willen tolereren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan fysiek geweld, bedreigingen, seksuele intimidatie en onwettig gedrag. Dergelijk gedrag zorgt voor onveiligheid en dat is niet wat wij willen.

Protocol Sociale Veiligheid

1. Consequentie op gedrag

Wanneer een kind grensoverschrijdend gedrag laat zien, krijgt het kind het ABC-formulier (bijlage 2) om op school in te vullen. Op dit formulier beschrijft het kind wat de aanleiding was, wat hij/zij voelde, wat hij/zij deed, wat het gevolg van zijn/haar gedrag was, hoe de ander zich zal voelen, en wat hij/zij in de toekomst anders zou kunnen doen. Er volgt een gesprek met de leerkracht waarin het formulier besproken wordt. Hierna beoordeelt de leerkracht of het gedrag dusdanig grensoverschrijdend was dat de ouder(s) ingelicht moet(en) worden en er verdere consequenties volgen. De ouder wordt dan om kwart voor drie binnengevraagd om de situatie te bespreken. Als de ouder niet op het plein staat wordt deze gebeld. De consequenties zijn er in verschillende gradaties, afhankelijk van het incident, de leeftijd van het kind, de aanleiding, en de frequentie waarin het kind dit soort gedrag laat zien. Bij de consequenties valt te denken aan herstel van relatie door iets positiefs voor een ander te doen, of herstel van materiaal door het te vergoeden of te maken. In het ergste geval zal het gaan om een time-out (dag in een andere groep) of zelfs een schorsing (dag thuis). Er wordt een aantekening gemaakt in het dossier van het kind en het formulier krijgt het kind mee naar huis. Bij herhaald grensoverschrijdend gedrag zal de consequentie vanzelfsprekend zwaarder zijn.

Dit klinkt wellicht wat stevig maar wij handelen allemaal vanuit onze pedagogische basis waarbij we een liefdevolle aanpak voorstaan. Een aanpak waarbij we ieder kind willen zien, kansen willen geven en willen laten leren ontwikkelen. In aanvulling op deze basisaanpak willen we ook duidelijk zijn in waar de grenzen liggen. We zijn ervan overtuigd dat kinderen beter leren in een omgeving die veilig is, waar de grenzen helder zijn.

2. Schorsing

Als een leerling bij herhaling ernstig wangedrag vertoont, waardoor het onderwijsproces wordt verstoord of de veiligheid in het geding is, kan het een schorsing krijgen. Dit is géén straf, maar een ordemaatregel. De leerling mag dan tijdelijk (twee tot maximaal vijf dagen) niet op school komen. Door de schorsing kunnen het kind en de groep, tot rust komen. De school heeft dan gelegenheid om, samen met de ouders, na te gaan hoe het beste kan worden gehandeld.

De directeur hoeft de leerplichtambtenaar niet te informeren; schorsen is een vorm van 'geoorloofd verzuim'. Wel moet de onderwijsinspectie worden ingelicht. De directeur kan ook met onmiddellijke ingang schorsen, indien de geestelijke en de lichamelijke gezondheid en/of veiligheid van de medeleerlingen of van de personeelsleden dit vereist. Een onmiddellijke schorsing wordt achteraf schriftelijk aan de ouders bevestigd.

De directeur legt de aanleiding voor de schorsing vast, evenals de achterliggende motieven van een schorsing. Ouders krijgen na enige tijd van de directeur te horen of de schorsingsmaatregel heeft gewerkt.

De procedure is vastgelegd in het 'Protocol Schorsing'. Tegen een schorsingsbesluit is bezwaar mogelijk; in het protocol kunt u lezen hoe dat kan. U vindt het protocol op de website van TWijs.

Protocol Sociale Veiligheid

3. Verwijdering

Het bestuur is bevoegd een leerling te verwijderen: definitief uitschrijven van de school. De leerplichtambtenaar en de onderwijsinspectie worden hierover geïnformeerd.

Verwijderen gebeurt op verzoek van de directeur. Er wordt een aantal stappen gevolgd.

1. De directeur hoort eerst de groepsleerkracht van het kind.
2. De directeur overlegt met de ouders. In dit gesprek kunnen de ouders hun standpunt duidelijk maken. Van dit overleg wordt een verslag gemaakt, bestemd voor beide partijen.
3. De directeur legt zijn verzoek voor aan het bestuur. Hij moet zijn verzoek motiveren en schriftelijk documenteren.
4. Het bestuur overlegt met de directeur.
5. Het bestuur deelt de ouders schriftelijk het (voorgenomen) besluit tot verwijdering mee.

Een leerling kan pas definitief verwijderd worden wanneer een andere school zich bereid heeft verklaard de betrokken leerling op te nemen. De leerling moet daar onmiddellijk terechtkunnen. Binnen zes weken na dagtekening van het verwijderingsbesluit kunnen de ouders bezwaar aantekenen tegen de verwijdering.

Tenslotte

Om een prettiger klassenklimaat te creëren hebben we de ouders hard nodig! Wanneer de kinderen merken dat leerkrachten en ouders samen optrekken biedt dat meer veiligheid dan wanneer zij horen dat ouders en school een andere koers varen. Hiervoor willen we de ouders een aantal handvatten geven:

- Spreek positief over andere kinderen. Als kinderen het gevoel hebben dat hun ouders een bepaalde klasgenoot niet aardig vinden, wordt de drempel om grensoverschrijdend gedrag richting die klasgenoot te vertonen lager. Voor ons geldt dat elk kind fouten mag maken en als een kind iets doet wat een ander vervelend vindt, dan heeft op z'n minst één van de kinderen nog iets te leren. Ouders kunnen met hun kind bespreken wat hij of zij te leren heeft en hoe hij of zij de ander kan helpen.
- Spreek positief over de leerkrachten. Kinderen hebben een groot loyaliteitsgevoel naar hun ouders, maar ook naar hun leerkrachten. Als ouders negatief over de leerkracht spreken, kan dat de kinderen in een loyaliteitsconflict brengen. Daarnaast kan het ondermijnend zijn voor de leerkracht: "ik hoef niet te luisteren naar de leerkracht" en "mijn ouders zijn het daarmee eens".
- Spreek positief over mede-ouders. Voor een veilig en opbouwend klimaat is het belangrijk dat ook de ouders zich onderling prettig voelen.

Wij bepalen als school welke consequenties er op gedrag volgen. We zijn ons ervan bewust dat per ouder de waarden, normen en pedagogische uitgangspunten kunnen verschillen en dat iedere ouder zijn of haar kind wil beschermen. Toch vragen wij ouders onze consequenties te accepteren en ons hierin te ondersteunen. Mocht onze motivatie voor een

Protocol Sociale Veiligheid

besluit onverhoopt niet helder zijn, dan helpt het ons, en de groep, wanneer ouders buiten het zicht van hun kind en op een geschikt moment, om uitleg vragen.

Bijlage 1

Adviezen voor ouders van gepeste kinderen

- Moedig uw kind aan om te vertellen wat er aan de hand is. Stel open vragen en vermijd gesloten en suggestieve vragen.
- Neem uw kind serieus. Zeg duidelijk en vaak dat het niet de schuld van uw kind is dat het gepest wordt.
- Beloof niet dat u het geheim zult houden, dan kunt er namelijk niets meer mee doen. Beloof wel dat u alles wat u doet, met uw kind zal bespreken.
- Neem contact op met de leerkracht van uw kind.
- Moedig uw kind aan het op school te vertellen aan bijvoorbeeld de leerkracht of een andere volwassene die uw kind vertrouwt.
- Laat het oplossen van het pesten aan de school over en ga niet zelf kinderen en ouders aanspreken. Dit maakt het probleem in de meeste gevallen erger.

Adviezen voor ouders bij cyberpesten

- Adviseer uw kind berichten van de pester of onbekende personen niet te openen.
- Blokkeer waar mogelijk de pester.
- Vertel uw kind dat het niet moet reageren op berichten van de pester.
- Als de berichten van kinderen van de Tijon van Eeghenschool zijn, licht dan de leerkracht in.
- Sla berichten op als bewijsmateriaal.
- Wanneer pesten niet stopt, is het soms verstandig een ander emailadres aan te maken of een nieuw telefoonnummer aan te vragen.

Adviezen voor ouders van kinderen die pesten

- Accepteer geen excuses. Geef duidelijk aan dat u pesten niet accepteert.
- Help uw kind onderscheid te maken tussen pesten, ruzie en plagen.
- Vertel hoe het slachtoffer zich zal voelen. Benadruk dat niets pesten rechtvaardigt. Help uw kind zich in te leven in het slachtoffer.
- Zeg dat het pesten moet ophouden. Leg uit dat het steeds erger kan worden voor het slachtoffer, maar ook voor degenen die aan het pesten meedoen.
- Veroordeel het pesten, niet uw kind. Zeg dat u bereid bent uw kind te steunen en te helpen bij het stoppen van het pesten.
- Vraag u af of uw kind meer leiding en aanwezigheid van een volwassene nodig heeft.
- Probeer op de hoogte te blijven waar uw kind is en met wie.
- Leer uw kind andere mensen te respecteren en de verschillen in mensen te accepteren. Verschillen tussen mensen zijn geen reden om te pesten.
- Vraag uw kind naar ideeën en voorstellen om het slachtoffer zich beter te laten voelen. Laat uw kind voornemens formuleren in de ik-vorm. Bijvoorbeeld: ik zal elke dag goedemorgen tegen zeggen.
- Geef positieve feedback wanneer uw merkt dat uw kind niet meer meedoet aan het pesten of enige vooruitgang boekt bij pogingen er mee te stoppen.
- Veranderen kan door het ontwikkelen van sociale vaardigheden.

Bijlage 2: ABC-Formulier

Naam: _____

Groep: _____

Datum: _____

Aanleiding - Waar was het? - Wanneer was het? - Wie waren erbij? - Wat gebeurde er? - Hoe voelde jij je?	
Gedrag - Wat heb jij gedaan?	
Consequentie - Welke consequentie had jouw gedrag? - Hoe denk jij dat de ander zich voelde?	
Toekomst - Hoe zou je het volgende keer kunnen doen? - Hoe zorg je dat dit probleem wordt opgelost?	
Handtekening leerling	

Protocol Sociale Veiligheid

Handtekening leerkracht	
Er wordt wel/geen contact opgenomen met de ouders. • Wanneer er wel contact wordt opgenomen met ouders vanwege grensoverschrijdend gedrag: dit formulier gaat mee naar huis en er wordt een aantekening gemaakt in Parnassys.	
Consequenties op gedrag	